

PROGRAMA DITCA EDICIÓ 2010/2011

G U I A per a CENTRES DOCENTS

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

I. OBJECTIUS DEL PROGRAMA

II. ESQUEMA GENERAL DEL PROGRAMA DE DETECCIÓ PRECOÇ DE TCA

III. DESCRIPCIÓ DEL PROCÉS DE DETECCIÓ PRECOÇ DE TCA

IV. ESQUEMA GENERAL DEL PROGRAMA DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA DE TCA

V. INSTRUCCIONS GENERALS PER A LA UTILITZACIÓ DE LA PÀGINA WEB

INTRODUCCIÓ

La Direcció General de Salut Pública de la Conselleria de Sanitat aplica des del 2001 el programa DITCA: Diagnòstic i Intervenció dels Trastorns de la Conducta Alimentària; un programa concebut en línia per a la prevenció i detecció precoç dels TCA, en estreta col·laboració amb els departaments d'orientació dels diferents centres d'Ensenyança Secundària valencians.

L'objectiu és poder aconseguir-ne l'aplicació a tota la població d'adolescents de 2n d'ESO. Els instruments de cribatge inclosos en el qüestionari són d'eficàcia provada (Children Eating Attitudes Test-ChEAT), i es completen per a una major discriminació amb un segon filtre de cribatge: l'entrevista personal. Els casos detectats per mitjà d'estos dos procediments es deriven al sistema sanitari per a la confirmació i tractament si procedira.

Amb l'aplicació del programa DITCA a tota la població diana podríem detectar precoçment la immensa majoria dels TCA de la Comunitat Valenciana; tenint en compte que constituïx el trastorn mental amb major taxa de mortalitat, aconseguir-ho seria tot un èxit en matèria de salut pública i per a la societat en general.

1. OBJECTIUS DEL PROGRAMA

Generals: Prevenció Primària i Detecció precoç dels Trastorns de la Conducta Alimentària (TCA) en població adolescent.

Específics:

- a) Facilitar l'adquisició de coneixements i actituds en la població adolescent de 2n d'ESO per a la Prevenció Primària de Trastorns de la Conducta Alimentària.
- b) Detectar la població de 2n d'ESO en risc o amb sospita de patir un trastorn de la conducta alimentària (anorèxia nerviosa, bulímia nerviosa o TCANE).
- c) Derivar al sistema sanitari els adolescents en què siga positiva esta avaluació, casos probables, per a la confirmació diagnòstica i tractament corresponent.

2. ESQUEMA GENERAL DEL PROGRAMA DE DETECCIÓ PRECOÇ DE TCA

Els programes de detecció precoç es basen en la utilització d'instruments de cribratge que tenen com a principals característiques la facilitat amb què es fan i la capacitat per a detectar la sospita de patologia. Posteriorment, tots els casos detectats com a sospitosos han de sotmetre's a altres proves que permeten confirmar o no el diagnòstic i, si cal, instaurar el tractament més adequat per a cada persona.

El procediment per a la detecció precoç de TCA que DITCA utilitza és:

Fase 1. Qüestionaris autoomplerts per l'alumne en l'aula (ChEAT i SDQ).

Fase 2. Entrevista de l'orientador del centre docent als alumnes que han superat el punt de tall en la Fase 1, seguint el DSM-IV.

Una vegada detectats els possibles casos, estos es remeten per a la confirmació diagnòstica i, si cal, tractament, al centre de salut corresponent.

2.1. Inscripció en el programa, presa de mesures antropomètriques i ompliment de qüestionaris.

A l'inici de cada curs escolar cada centre docent pot inscriure's en el programa, és a dir, anualment ha de donar-se d'alta, encara que en cursos anteriors ja hi haguera participat. Després d'inscriure's en el Programa DITCA, cada centre docent rebrà el material necessari per a la detecció precoç dels TCA (qüestionaris, bàscula, tallímetre...). A continuació, als escolars se'ls tallarà i pesarà. Posteriorment, ells mateixos han d'omplir uns qüestionaris específics per a la detecció precoç dels TCA (validats per a la població espanyola i d'eficàcia provada), així com el general per a la detecció de problemes psicològics generals.

2.2. Sistema de lectura automatitzada de les dades.

Els qüestionaris seran remesos pel centre docent a la Direcció General de Salut Pública, on es processaran informàticament les dades.

2.3. Comunicació dels resultats.

A la major brevetat, l'aplicació informàtica generarà correus electrònics als departaments d'orientació de cada centre i els notifica que, a través 'de l'Àrea de

Centres Docents', poden comprovar la llista codificada d'alumnes del seu centre que donen puntuacions per damunt del punt de tall asimptomàtic i, per tant, han de passar a la següent fase de comprovació. No es tracta d'adolescents que tinguen necessàriament estos trastorns, sinó que tenen possibilitats de patir-los (Cribratge 1).

2.4. Segon filtre després dels resultats preliminars psicòmètrics.

En els departaments d'orientació es realitzarà una avaluació en matèria d'alteracions de la conducta alimentària a través d'una entrevista personal amb l'alumne que haja resultat positiu en la fase anterior (qüestionaris). Esta entrevista rastrejarà el conjunt de símptomes que la DSM-IV preveu per al conjunt de TCA.

Una vegada finalitzada l'entrevista, l'orientador omplirà el formulari en línia habilitat per a això, el resultat immediat del qual permet al professional:

A) Tancar el cas

B) Citar la família per a la derivació oportuna al seu centre de salut.

2.5. Casos positius de TCA.

En els casos en què el resultat obtingut després de l'entrevista continue sent positiu, el mateix programa genera un informe d'avaluació preparat per a imprimir. Este informe serà facilitat de manera personal a la família des dels departaments d'orientació. L'informe recull els resultats de l'avaluació i l'orientació sanitària perquè acudisca al seu centre de salut (pediatria o medicina de família, segons els casos).

3. PROCÉS QUE S'HA DE SEGUIR PER A LA DETECCIÓ PRECOÇ

3.1 Donar-se d'alta en el programa

A l'inici del curs escolar, cada centre docent s'inscriu en el programa, de manera voluntària, per a la qual cosa es dóna d'alta a través de la pàgina web www.ditca.net. A partir d'ací tot comença a funcionar.

L'alta servix per a un sol curs escolar, per la qual cosa cada any lectiu han de donar-se d'alta novament.

- a) Entre en www.ditca.net
- b) Situe's en l'opció *Accés a centres docents*
- c) Introduïska el nom d'usuari i la contrasenya.

Tant l'usuari com la contrasenya que cal introduir són el codi que la Conselleria d'Educació assigna a cada centre docent.

- d) Polse *Enviar*. Ja està inscrit.

3.2. Activar i personalitzar l'accés a la pàgina

Després d'esta inscripció, automàticament s'obrirà l'àrea de centres docents. Llija atentament totes les opcions i seleccione *'Inscripció i actualització de les dades'*.

A continuació, introduïska les dades concretes del seu centre: nombre de grups de 2n d'ESO i nombre d'alumnes. D'esta manera rebrà un nombre de qüestionaris suficient per al nombre d'alumnes que tinga matriculats. També se li proporcionarà un bolígraf per alumne, amb el qual han d'omplir els qüestionaris.

Informe si no disposa de tallímetre o bàscula. Als centres que no en tinguen se'ls en proporcionaran. És important personalitzar la contrasenya per a garantir l'accés exclusiu, per la qual cosa si bé en principi constitueix el codi del centre que la Conselleria d'Educació li assigna, ha de canviar-la per una altra que incremente la seguretat i confidencialitat de les dades.

Polse *Enviar* i en un termini de dos setmanes, aproximadament, rebrà els qüestionaris en el centre docent.

Al llarg d'eixes dos setmanes ha de descarregar-se del mateix menú el model de Consentiment per als pares o tutors legals i facilitar-lo a cada un dels alumnes participants (annex I).

3.3. Mesuraments: pes i talla

Es recomana pesar i tallar els alumnes en horari d'Educació Física i en grups xicotets (els alumnes han d'estar descalços i vestir amb roba lleugera). El tallat i pesat dels alumnes cal fer-lo uns dies abans de l'administració dels qüestionaris.

Donada la importància d'esta informació, el professor d'Educació Física serà qui anote les dades de cada alumne/a en una llista de classe, que quedarà en el seu poder i que s'utilitzarà posteriorment per a contestar els qüestionaris. Recorde guardar esta llista ja que serà l'única manera d'identificar amb posterioritat els qüestionaris.

3.4. Cribratge 1: administració de qüestionaris

La primera fase per a la Detecció Precoç de TCA del Programa DITCA es basa en els qüestionaris que hauran emplenat els alumnes. El centre rebrà una caixa amb els qüestionaris. Estos qüestionaris els omplim els alumnes sota la supervisió del tutor en una única sessió i no han de quedar en poder dels alumnes.

L'ompliment ha de fer-se individualment i en òptimes condicions d'atenció i concentració. S'informarà els alumnes que l'activitat forma part d'un programa de prevenció en matèria de salut en què ells participen voluntàriament, i que les dades queden registrades de manera anònima i custodiades confidencialment per la instància sanitària competent (Direcció General de Salut Pública).

3.5. Comprovació de dades. Introducció de dades de pes i talla

Es recomana, una vegada finalitzada la sessió que el tutor i/o el professor d'Educació Física òmpliga en cada qüestionari les dades de pes i talla dels seus alumnes. Si és possible, comprove que els alumnes han omplert correctament la resta de dades de la primera pàgina.

3.6. Devolució dels qüestionaris omplerts

Una vegada arreplegats els qüestionaris, s'han d'introduir en la caixa automuntable que es proporciona per a això, sense grapar i sense els sobres en què van ser enviats. En la caixa s'apegarà l'etiqueta autoadhesiva amb l'adreça a què han d'enviar-se. El franqueig, amb justificant de recepció, anirà a càrrec de cada centre docent, i constituïx l'únic cost econòmic del programa a càrrec seu.

3.7. Recepció dels resultats dels qüestionaris

Al cap d'uns dies el responsable del programa de cada centre rebrà per correu electrònic una notificació a partir de la qual pot consultar els resultats dels qüestionaris si accedix a l'Àrea de centres docents de la *web* DITCA. Per respecte al codi deontològic professional i en compliment de la normativa en matèria de protecció de dades, cada centre només tindrà accés a la informació relativa als seus alumnes.

Cada alumne està codificat d'acord amb la seqüència següent: curs (primer dígit), grup (lletra majúscula), número de llista (dos dígits), codi del qüestionari (cinc dígits) i codi del centre docent (vuit dígits). A tall d'exemple: l'alumne codificat com 2A15004564600000 correspon a:

2 = curs 2n

A = grup A

15 = número 15 en la llista de la seua classe

00456 = codi del qüestionari que apareix en la part superior dreta

46000000 = codi del centre docent que la Conselleria d'Educació assigna.

Els resultats s'ofereixen de dos maneres:

- a) Resultats globals dels alumnes del centre docent: hàbits d'alimentació, activitat física, estils de vida.
- b) Resultats individuals dels tests de tots els alumnes, tant dels alumnes que superen els criteris de risc com els descartats. En la pàgina www.ditca.net es tindrà accés a la informació amb les claus de tots els alumnes que van omplir els mencionats qüestionaris.

3.8. Cribratge 2. Entrevista personal i finalització de la detecció precoç

El resultat dels qüestionaris s'agrupa en tres categories: alumnes amb possible anomalia alimentària, alumnes amb sobrepès/obesitat i alumnes sense risc. A continuació es descriu les accions que s'han de fer amb cada un d'ells.

- a) Alumnes amb possible anomia alimentària detectada en el Cribratge-1 (qüestionaris)

Amb este grup d'alumnes s'han de fer quatre accions:

1. ENTREVISTA PERSONAL

A estos alumnes se'ls ha d'entrevistar per a determinar la presència/absència de símptomes compatibles amb TCA. DITCA assenyala que s'ha fer l'entrevista personal als alumnes que han puntuat 20 o més en el ChEAT o tenen un IMC <14. Esta entrevista constitueix el segon filtre (Cribratge-2) per a la detecció precoç de TCA a través de DITCA.

L'entrevista personal indagarà sobre el llistat simptomatològic que per als TCA estableix la DSM-IV i que figuren en la taula I. En el quadernet de qüestionaris s'ha inclòs el SDQ, qüestionari que permet fer una aproximació general a la problemàtica psicològica de l'adolescent. L'especificitat i sensibilitat millora de manera molt significativa quan, a més, els pares contesten a un qüestionari semblant i s'opera amb dades d'alumnes i pares.

Els resultats del SDQ ens aproximen a un perfil específic d'alumne. Pel que fa al seu funcionament familiar es consultarà el resultat de l'Apgar Familiar i, finalment, se situarà l'alumne en relació amb la puntuació obtinguda en cada subescala del FR. En resum, es disposarà de dades familiars, psicològiques globals i psicològiques específiques de TCA. Tota esta informació permet a l'orientador preparar amb més criteri l'entrevista personal amb l'alumne.

TAULA I. ASPECTES A AVALUAR EN L'ENTREVISTA DITCA

AVALUACIÓ DINS L'ÀMBIT DE L'ANORÈXIA
A. Rebuig a mantindre el pes corporal igual o per damunt del valor mínim normal atesa l'edat i la talla: pèrdua de pes que dóna lloc a un pes inferior al 85% de l'esperable, o fracàs per aconseguir l'augment de pes normal durant el període de creixement, que dóna com a resultat un pes corporal inferior al 85% del pes esperable.
B. Por intensa a guanyar pes o a convertir-se en obés, inclús si està per davall del pes normal.
C. Alteració de la percepció del pes o la silueta corporals, exageració de la seua importància en l'autoavaluació o negació del perill que comporta el baix pes corporal.
D. En les dones postpuberals, presència d'amenorrea; per exemple, absència almenys de tres cicles menstruals consecutius. (Es considera que una dona presenta amenorrea quan les menstruacions apareixen únicament amb

tractaments hormonals, per exemple, amb l'administració d'estrògens.)

- E. Durant l'episodi d'anorèxia nerviosa, l'individu recorre regularment a fartades o porgues (per exemple, provocació del vòmit o ús excessiu de laxants, diürètics o ènemes.)

AVALUACIÓ DINS L'ÀMBIT DE LA BULÍMIA

- A. Presència de fartades recurrents. Una fartada es caracteritza per:
  - 1. Ingesta d'aliment en un curt espai de temps (p. ex., en un període de 2 hores) en quantitat superior a la que la majoria de les persones ingerien en un període de temps semblant i en les mateixes circumstàncies.
  - 2. Sensació de pèrdua de control sobre la ingesta de l'aliment (p. ex., sensació de no poder parar de menjar o no poder controlar el tipus o la quantitat de menjar que s'està ingerint).
- B. Conductes compensatòries inapropiades, de manera repetida, a fi de no guanyar pes, com són provocació del vòmit; ús excessiu de laxants, diürètics, ènemes o altres fàrmacs; dejuni, i exercici excessiu.
- C. Les fartades i les conductes compensatòries inapropiades tenen lloc, com a mitjana, almenys dos vegades a la setmana durant un període de 3 mesos.
- D. L'autoavaluació està exageradament influïda pel pes i la silueta corporals
- E. Durant l'episodi de bulímia nerviosa, l'individu es provoca regularment el vòmit o usa laxants, diürètics o ènemes en excés.
- F. Durant l'episodi de bulímia nerviosa, l'individu emprà altres conductes compensatòries inapropiades, com el dejuni o l'exercici intens, però no recorre regularment a provocar-se el vòmit ni usa laxants, diürètics o ènemes en excés.

2. FORMULARI D'AVALUACIÓ DE L'ENTREVISTA

Una vegada realitzada l'entrevista, l'orientador ha d'omplir en línia el formulari d'avaluació de l'entrevista específic habilitat per a això que arreplega els ítems previstos en la TAULA I.

3. RESULTAT DITCA

Després que l'orientador haja omplit el formulari, l'aplicació informàtica indicarà, de forma immediata, si és probable que eixe alumne pugui tindre una anomalia alimentària específica, la qual cosa constitueix el resultat definitiu de l'aplicació del programa DITCA a este alumne concret. Si és així, es generarà en línia un 'informe' dirigit als pares. Este informe ha de ser entregat personalment als pares, no a través dels alumnes ni enviat per correu, atés que estes dos últimes possibilitats generen una alarma indeguda.

4. ENTREVISTA FAMILIAR

La comunicació del resultat definitiu es farà per mitjà d'una entrevista familiar. S'ha de citar els pares o tutors legals, informar-los que hi ha el risc que el seu fill o filla pugui tindre un trastorn alimentari i la conveniència d'una avaluació sanitària. Se'ls ha de tranquil·litzar en el sentit que es tracta d'un programa de detecció precoç, en el qual els casos obtinguts han de passar una avaluació sanitària que confirme o descarte, d'una manera definitiva, i establisca, si és el cas, les mesures pertinents per a solucionar el problema.

S'ha de tindre en compte que:

- No s'ha de crear alarma.
- Estem davant d'un possible problema de TCA, NO d'un diagnòstic definitiu.
- La intenció és que els pares reben la notícia directament i personalment pels departaments d'orientació.
- Per tal que es descarte o es confirme la problemàtica, es remeten estos alumnes a l'àmbit sanitari, perquè el pediatre o metge de família en faça una avaluació clínica i, si fóra necessari, derive a Salut Mental.

No s'ha de:

- Entregar a l'alumne l'informe perquè el faça arribar als pares.
- Enviar l'informe per correu als pares.

Si necessita assessorament o col·laboració en la informació als pares, també pot sol·licitar-la en el centre de Salut Pública que li corresponga, o bé, directament en la

pàgina de DITCA www.ditca.net o a través del compte de correu electrònic ditca_cv@gva.es

b) Alumnes amb sobrepès/obesitat

Així mateix, en l'Àrea de Centres Docents, l'orientador pot consultar l'existència de casos de sobrepès i obesitat i, a continuació, haurà de comunicar als pares esta dada amb la recomanació que consulten el pediatre o metge de família.

c) Alumnes sense risc

La resta d'alumnes seran considerats de no-risc, però igualment podran consultar-se en la web DITCA tots els resultats dels qüestionaris que hagen omplit. S'ofereix la possibilitat també de fer el Cribratge-2 a tots estos alumnes per a aquells casos en què, a criteri de l'orientador, així ho requerisquen.

4. ESQUEMA GENERAL DEL PROGRAMA DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA DE TCA

El Programa DITCA ha d'entendre's en la seua totalitat, com un conjunt ampli d'activitats i continguts que han d'aplicar-se de forma estructurada. Es distingixen així dues modalitats de Prevenció de TCA:

- A) Aplicació del Mòdul de Detecció Precoç de TCA.
- B) Aplicació del Mòdul de Prevenció Primària de TCA.

4.1. OBJECTIUS GENERALS DE LA PREVENCIÓ PRIMÀRIA DE TCA

Específicament, el Programa DITCA de Prevenció Primària de Trastorns de la Conducta Alimentària aplica el model cognitivosocial de treball psicològic per a promoció de la salut mental, i els seus objectius generals són:

- a) Previndre trastorns de la conducta alimentària (TCA), com l'anorèxia i la bulímia, en població adolescent.
- b) Potenciar factors de protecció per a estes malalties.
- c) Facilitar la creació d'un pensament crític contra el model estètic corporal dominant imposat socialment.
- d) Posar en mans dels professionals que treballen amb adolescents (psicopedagogs, pedagogs, psicòlegs i docents) un instrument de treball,

senzill i vàlid, amb el qual fer activitats de promoció de la salut i previndre els trastorns de la conducta alimentària.

4.2. ESTRUCTURA I CONTINGUT

El programa s'estructura en un material que s'ha de treballar al llarg de 4 sessions-taller, d'1'5 hores de duració, repartides en quatre setmanes, a raó d'UNA SESSIÓ PER SETMANA i que, en línies generals, passem a descriure:

SESSIÓ 1. Imatge corporal, en la qual es treballa fonamentalment el foment de l'acceptació i respecte per les diferències físiques individuals, així com la desmitificació de la idea de perfecció corporal.

SESSIÓ 2. Autoimatge i autoestima, que constitueix una sessió de treball transversal a tot tipus de problema psicològic ja que s'erigix en pedra angular per a la fortalesa emocional, i és un dels objectius específics aprofundir en l'autoconeixement i el maneig cognitiu dels pensaments negatius que deterioren l'autoestima.

SESSIÓ 3. Alimentació-nutrició: de manera semblant a altres programes de prevenció de l'obesitat i el sobrepès, es treballa en la implementació d'hàbits d'alimentació saludables.

SESSIÓ 4. Publicitat i mitjans de comunicació, destaquen entre els objectius específics l'educació i el foment d'un esperit crític que permeta defensar-se davant de la pressió dels estereotips culturals, així com conèixer i identificar els elements manipuladors de la publicitat.

4.3. CAPACITACIÓ DOCENT PER A L'APLICACIÓ DEL PROGRAMA

Este programa, pot emmarcar-se dins del Pla Acció Tutorial, i està dissenyat per a ser impartit pel departament d'orientació, els tutors o altres docents interessats en la prevenció d'estos trastorns.

No es requereix per a l'aplicació d'este programa disposar de coneixements clínics específics en trastorns de la conducta alimentària. Sí que és necessari estar familiaritzat amb el material, els continguts de cada fitxa, la seqüència didàctica de les sessions i les estratègies bàsiques de transmissió d'informació. Per a això, els responsables del departament d'orientació, tutors o docents que apliquen el programa rebran capacitació docent a través de la pàgina *web* DITCA. Esta capacitació, resulta necessària per a l'aplicació correcta i desplegament del Programa de Promoció de la

salut i Prevenció dels TCA dins del Programa DICTA i serà certificada i acreditada per la Conselleria d'Educació.

4.4. MATERIAL I RECURSOS DIDÀCTICS

Per a la realització del programa s'han elaborat materials i recursos didàctics específics que consisteixen en:

1. *Fitxes d'informació per al conductor de la sessió*: conté el material i referències necessàries per a dur a terme cada sessió i la seua estructura és la següent:

- Introducció.
- Objectius.
- Programa de la sessió i aspectes generals.
- Recursos i material necessari.
- Fitxes de contingut: en les quals s'expressa breument cada idea central d'exposició juntament amb les diapositives i activitats dirigides als alumnes.

2. *Material de suport didàctic*: creat per a la realització i suport de les exposicions i activitats:

- Presentació en PowerPoint.
- Fitxes de treball.
- Vídeo (complement de la sessió 4: "Mitjans de comunicació i publicitat")

Cada sessió es pot descarregar en format PowerPoint des de la pàgina www.ditca.net, Accés Centres Docents, Mòdul Prevenció Primària.

4.5. METODOLOGIA GENERAL DE TREBALL

En les "Fitxes de contingut" trobarà desplegada la informació que s'ha de treballar en cada sessió, així com les activitats relatives que s'han de fer. Les imatges incloses serviran, en uns casos, de suport didàctic als continguts i en altres com a guió per a conductor de la sessió.

Abans de fer la sessió han de llegir-se'n detingudament els continguts, familiaritzar-se amb les imatges i tindre presents les normes i criteris apresos en la capacitació docent. A l'hora de fer les sessions, sol ser d'ajuda haver preparat un guió amb els recursos que s'han d'utilitzar per a guiar la participació (preguntes, fitxes de treball...) i l'orde en què es posaran en pràctica.

És important recordar que la metodologia participativa (didàctica maièutica) és un dels instruments més eficaços per a la modificació d'actituds i conductes i que les sessions d'este programa han sigut elaborades seguint esta metodologia. Moltes de les preguntes i les activitats plantejades obliguen l'alumne a reflexionar abans de contestar i de fer-les. Per això és convenient orientar i incitar l'alumne a eixa reflexió i evitar respostes impulsives i no raonades. L'objectiu principal és guiar (no ensenyar), els alumnes en el descobriment de les seues pròpies possibilitats, motivar-los perquè participen, perquè formen noves actituds i, finalment, adquirisquen conductes més saludables.

NO PARLE DURANT ESTES SESSIONS DELS TRASTORNS ALIMENTARIS

En les activitats preventives en què es pretén modificar conductes i actituds, s'intenta sovint crear en el subjecte emocions negatives (por, aversió, etc.) amb l'exposició de dades o imatges que en reflectisquen les conseqüències negatives. No obstant això, en la major part de les ocasions este mode d'intervenció no aconsegueix ser eficaç. A més, en el cas concret dels TCA, nombrosos estudis han corroborat que la informació sobre els símptomes i les seues conseqüències no sols no servix de res, sinó que inclús pot resultar contraproduent i promoure l'aparició de psicopatologia relacionada.

Finalment, de manera prèvia a l'aplicació del programa, els responsables del programa han de procedir a analitzar les pròpies conviccions i actituds respecte a temes com: el pes, les dietes d'aprimament, l'aspecte físic, etc. i valorar com poden estes afectar l'hora d'impartir les sessions. Els temes tractats (el pes, la silueta, la imatge corporal, l'autoestima...) són molt delicats i es relacionen amb sentiments; per això, és important que els que facen el programa, a més de conèixer estos temes, examinen les seues pròpies creences i actituds respecte a l'alimentació i el pes. Les conductes i missatges verbals i no verbals contradictoris poden influir en les respostes i actituds dels alumnes.

5. INSTRUCCIONS GENERALS PER A LA UTILITZACIÓ DE LA PÀGINA WEB

PÀGINA D'INICI WWW.DITCA.NET

Connecte's a Internet i entre en www.ditca.net

En esta pàgina d'inici trobarà quatre opcions:

1. Informació general per a Centres Docents

Inclou informació genèrica sobre els trastorns de la conducta alimentària, informació sobre el Programa DITCA, així com la guia del programa i el procediment per a inscriure-s'hi, compte de correu de contacte, telèfons d'interés.

2. Accés Centres Docents

Entrada destinada als centres docents participants. Cal introduir el nom d'usuari i la contrasenya (codi del centre que la Conselleria d'Educació assigna institucionalment).

3. Accés Centres de Salut Pública

Informació destinada als centres de Salut Pública corresponents a cada departament de salut.

4. Accés Professionals d'Assistència Sanitària

Inclou les utilitats necessàries per al seguiment del cas des d'Atenció Primària i Salut Mental.

ÀREA DE CENTRES DOCENTS

A l'inici de cada curs escolar, independentment de si el curs anterior haja participat en el Programa DITCA o no, cada centre docent ha de tornar a inscriure's. Per a això:

- a) Entre en www.ditca.net
- b) Seleccione "Accés centres docents"
- c) Introduisca el nom d'usuari (*login*) i contrasenya (*password*).

El seu nom d'usuari i contrasenya inicial corresponen, els dos, al codi de centre, és a dir, l'ha de repetir en les dues caselles.

- d) Faça clic en: Enviar.

A continuació s'obrirà la pantalla "Àrea de centres docents" que inclou cinc grans blocs desplegable:

1. *INFORMACIÓ GENERAL*
2. *RESULTATS GLOBALS*
3. *RESULTATS INDIVIDUALS*
4. *MÒDUL DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA*
5. *MÒDULS EXTRA*

1. INFORMACIÓ GENERAL

Dins d'INFORMACIÓ GENERAL apareixen les opcions següents:

Guia DITCA

Constitueix la guia d'usuaris del programa. Es recomana descarregar-la per a tindre-la com a document de consulta.

Inscripció i actualització de dades

Opció per a la inscripció detallada, introducció de les dades necessàries del centre i la possibilitat de modificar-les.

Model de consentiment

D'acord amb la normativa vigent, s'accedix a la carta que cal entregar als pares o tutors legals dels alumnes de manera prèvia a la realització del procediment de Detecció Precoç de TCA.

Els qüestionaris

Es realitza una descripció succinta dels qüestionaris que s'utilitzen per a fer el primer filtre o Cribratge-1 de la Detecció Precoç de Trastorns de la Conducta Alimentària, així com unes recomanacions per a la seua administració i una aproximació a la seua utilitat per al desenrotllament del Cribratge-2 (l'entrevista DITCA)

Bessons fraterns i bessons idèntics

S'oferix informació específica sobre la bessonesesa i les accions que es fan des de DITCA des d'un punt de vista científicosanitari.

Per a la inscripció correcta en el Programa DITCA:

Entre en www.ditca.net, introduïska el nom d'usuari i la contrasenya en l'Accés a centres docents i clique Enviar. A continuació clique amb el ratolí en

INSCRIPCIÓ I ACTUALITZACIÓ DE DADES

- a) Seleccione l'opció: "Inscripció i actualització de dades" i faça clic sobre ella.
- b) S'obrirà la pantalla: "Inscripció i actualització de dades". Escriga les seues dades:
  - Nom del centre, adreça, població, telèfon, fax.
  - En "adreça de correu electrònic" escriga l'adreça de correu electrònic en què vol rebre les informacions del Programa DITCA.
  - Canvie la contrasenya: escriga una contrasenya que només coneguen el coordinador o coordinadors del programa del seu centre docent. És una garantia de confidencialitat. A partir del canvi, cada vegada que entre en www.ditca.net, el nom d'usuari serà el codi del centre i la contrasenya la que vosté haja designat.
  - Escriga-la novament per a confirmar-la.
  - Conteste les preguntes que se li fan sobre el nombre de grups i alumnes del centre, així com l'idioma. Açò ens permetrà enviar-li una quantitat adequada de qüestionaris, i alguns més dels previstos, per si hi ha alguna incidència.
  - Conteste a la resta de les qüestions. Sabrem així si s'ha de proporcionar al centre una bàscula i un tallímetre.
- c) Quan haja acabat d'omplir les dades faça clic a Enviar. D'esta manera hauran quedat registrades en el servidor.
- d) L'aplicació generarà un correu electrònic automàtic de confirmació de la inscripció i de les dades que vosté haja introduït.

Una vegada inscrit el centre docent en el programa, la Direcció de Salut Pública de la Conselleria de Sanitat li enviarà una caixa amb:

- a) Els qüestionaris que els alumnes han d'omplir.
- b) Bolígrafs de color negre per a l'ompliment dels qüestionaris.

- c) Caixa/es de cartó automuntables.
- d) Etiquetes adhesives amb l'adreça postal de l'empresa distribuïdora associada a la Conselleria de Sanitat.

Quan els qüestionaris estiguen omplits, el centre docent els ha d'enviar i per això:

- a) Cal introduir els qüestionaris en la/les caixa/es automuntables que prèviament van rebre, sense grapar i sense els sobres que contienien.
- b) En la caixa s'ha d'afegir una de les etiquetes autoadhesives que conté l'adreça de l'empresa que emmagatzema i distribuïx el material de la Conselleria de Sanitat.
- c) Finalment, les caixes s'han de franquejar per correu postal o equivalent amb justificant de recepció. Este franqueig anirà a càrrec del centre docent.

L'empresa distribuïdora enviarà el paquet a la Direcció General de Salut Pública, que farà l'escaneig i la verificació informàtica dels qüestionaris.

Transcorregudes dos setmanes, aproximadament, el centre docent rebrà un correu electrònic que li dirà que ja es poden consultar els resultats en la pàgina www.ditca.net

Accedisca llavors a www.ditca.net, entre en 'l'Accés de centres docents', introduïska el nom d'usuari i la contrasenya. Consulte els resultats que s'oferixen de la manera següent:

2. RESULTATS GLOBALS

Els resultats globals fan referència al conjunt dels alumnes del centre docent, segons les opcions següents:

Resultats generals d'estils de vida

Resultats globals extrets del qüestionari inicial i que informen sobre hàbits d'alimentació, consum de tabac, activitat física i sedentarisme, referits al conjunt d'alumnes del centre docent.

Alumnes amb possibles problemes en la conducta alimentària detectats en els qüestionaris

Apareix el llistat codificat dels alumnes que han donat positiu en el primer filtre o Cribatge 1, és a dir, els que han obtingut 20 punts o més en el ChEAT o tenen un IMC <14.

Ací s'inclouen també els alumnes l'índex de massa corporal dels quals (IMC) es troba entre 14 i 16, i que no han obtingut resultats per damunt de 20 punts en el ChEAT. Per a este grup d'alumnes, el Programa DITCA recomana que es procedisca a passar el Cribratge 2 (entrevista personal), encara que no és obligatori.

Si algun dels alumnes té errors d'identificació per un ompliment no adequat dels qüestionaris, apareixerà una arrova (@) entre els dígitos identificatius. Per a fer-ne la correcció (habitualment la data de naixement o les inicials dels cognoms) l'orientador acudirà als Resultats individuals, seleccionarà l'alumne concret i la icona que té associada anomenada Dades personals.

Alumnes amb pes/alçada incorrectes

Llistat d'alumnes les dades específiques de pes o alçada dels quals han estat omplides erròniament, i s'han de corregir. Amb estos dos paràmetres s'obté l'índex de massa corporal (IMC), dada imprescindible per a poder estimar el risc de patir un TCA.

Alumnes amb possibles problemes de sobrepès/obesitat

Llistat d'alumnes l'IMC del qual està inclòs en la categoria de sobrepès/obesitat. Este cas s'ha de comunicar als pares o tutors legals, amb la recomanació que acudisquen a consultar amb el seu pediatre o metge de família.

3. RESULTATS INDIVIDUALS

Consulta de resultats individuals per alumne

Permet accedir, de manera individualitzada, als resultats de tots els alumnes que han omplert els qüestionaris.

Selecció ràpida dels alumnes que han de ser entrevistats

Esta opció oferix, per a cada un dels alumnes que ha de passar l'entrevista o Cribratge 2, els resultats que han obtingut en els qüestionaris, el formulari que s'ha d'omplir després d'haver fet l'entrevista, el resultat final que DITCA oferix per a l'alumne en forma d'informe (amb possibilitat d'imprimir-lo totes les vegades que siga necessari) i, en conseqüència, si s'ha de derivar a la instància sanitària pertinent.

Per tant, en esta opció només figuren els alumnes que han donat positiu en el primer filtre o Cribratge 1 i han de ser entrevistats (Cribratge 2) per l'orientador.

Per a cada un d'estos alumnes, i en la mateixa línia en què apareix el codi de l'alumne, es mostren visibles cinc icones associades. Clicant en cada un, obtenim la informació següent:

1. Dades personals: dades que porten a la identificació de l'alumne per part de l'orientador. Esta opció permet modificar les dades de l'alumne si fóra necessari després de la detecció d'errors previs.
2. Resultats dels tests: puntuació obtinguda en ChEAT, SDQ i ApgarFamiliar.
3. Formulari d'avaluació de l'entrevista: conjunt d'ítems que ha d'omplir l'orientador després d'haver fet l'entrevista personal.
4. Resultat: ací figura la data en què es va omplir el Formulari d'avaluació de l'entrevista (tantes vegades com s'haja fet) i l'informe de resultat, amb l'opció per a la seua impressió.
5. Nombre de vegades fet: correspon al nombre de vegades que s'ha fet el procés d'omplir el formulari d'avaluació de l'entrevista i s'ha obtingut, en conseqüència, un resultat.

El Formulari d'avaluació de l'entrevista de DITCA facilita una relació d'ítems amb respostes dicotòmiques Sí/No. Llija totes les preguntes i familiaritze's amb el contingut. Estes preguntes no les haurà de formular directament a l'alumne. El professional del departament d'orientació, a partir d'una entrevista dirigida amb l'adolescent, intentarà obtindre la informació que li permeta anar marcant, amb posterioritat, les respostes.

El primer criteri (A) implica dues condicions, rebuig de mantindre el pes corporal per damunt d'un valor mínim, i que este es trobe per davall del 85% del pes esperable per a la seua edat i talla. Generalment, donada l'absència de consciència de malaltia que hi ha en estos trastorns, es considera positiu este criteri quan es complix el referit al pes. Per a facilitar este càlcul, marque amb el punter sobre: 'Per a calcular el pes esperable polse en esta línia'

Es desplegarà una pantalla, amb instruccions per a fer este càlcul:

- v Trie l'edat en el quadre desplegable 'Edat'
- v Trie la talla, en el quadre desplegable 'Alçada'
- v Polse el botó 'Buscar pes esperable'
- v Escriba el pes real en el quadre corresponent
- v Polse el botó 'Càlcul'

Apareixerà un requadre d'informació que li dirà si eixe alumne/a està o no per davall del 85% del seu pes esperable. Si és així, conteste afirmativament el Criteri A.

Continue responnent la resta de les preguntes. Quan haja acabat de contestar-les totes, polse en el botó d'Enviar. La informació només s'enviarà quan haja respost la totalitat de les preguntes.

Una vegada omplit el Formulari d'avaluació de l'entrevista, apareixerà en l'última icona corresponent a l'alumne el nombre de vegades que s'ha fet i se'n podrà consultar el Resultat.

En l'opció Resultat de Cribratge 2, apareixeran dos tipus de resultats:

- a) Resultat negatiu: es descarta qualsevol problemàtica relacionada amb TCA.
- b) Resultat positiu: es detecta possible cas de TCA en forma completa, parcial o subclínica.

Per als casos amb resultat positiu apareixerà un informe DITCA de derivació a la instància sanitària competent: pediatre o metge de família, segons el cas. Este informe ha de ser imprés i entregat als pares o tutors legals de l'alumne per mitjà d'una entrevista que l'orientador mantindrà amb ells.

L'entrega de l'informe la família és, possiblement, una de les tasques més delicades d'este Programa DITCA (veja este apartat en la pàgina 10 d'esta Guia).

4. MÒDUL DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA

Materials

Esta opció permet descarregar els materials corresponents a les quatre sessions-taller de què consta el programa de prevenció primària de TCA de DITCA: a) Imatge corporal, b) Autoestima i autoimatge, c) Alimentació i nutrició i d) Mitjans de comunicació i publicitat.

Curs de capacitació

A través d'esta opció s'accedix al curs de capacitació que anualment s'ofereix a tots els professionals docents que participen en l'aplicació del Mòdul de Prevenció Primària de DITCA, amb el reconeixement de 30 crèdits docents per part de la Conselleria d'Educació.

5. MÒDULS EXTRA

Curs Bàsic de TCA per a orientadors

Esta opció permet accedir al curs que DITCA oferix específicament als responsables dels departaments d'orientació encarregats de fer la detecció precoç de TCA seguint l'aplicació del procediment que DITCA estableix. Este curs compta amb el reconeixement del seu interès científicosanitari per part de la Conselleria de Sanitat, així com amb l'acreditació amb 20 crèdits per part de la Conselleria d'Educació.

AMPLIACIÓ DE LA INFORMACIÓ I RESOLUCIÓ DE PROBLEMES:

Es troba habilitat un recurs en línia: el compte de correu del programa ditca_cv@gva.es al qual es contesta diàriament.

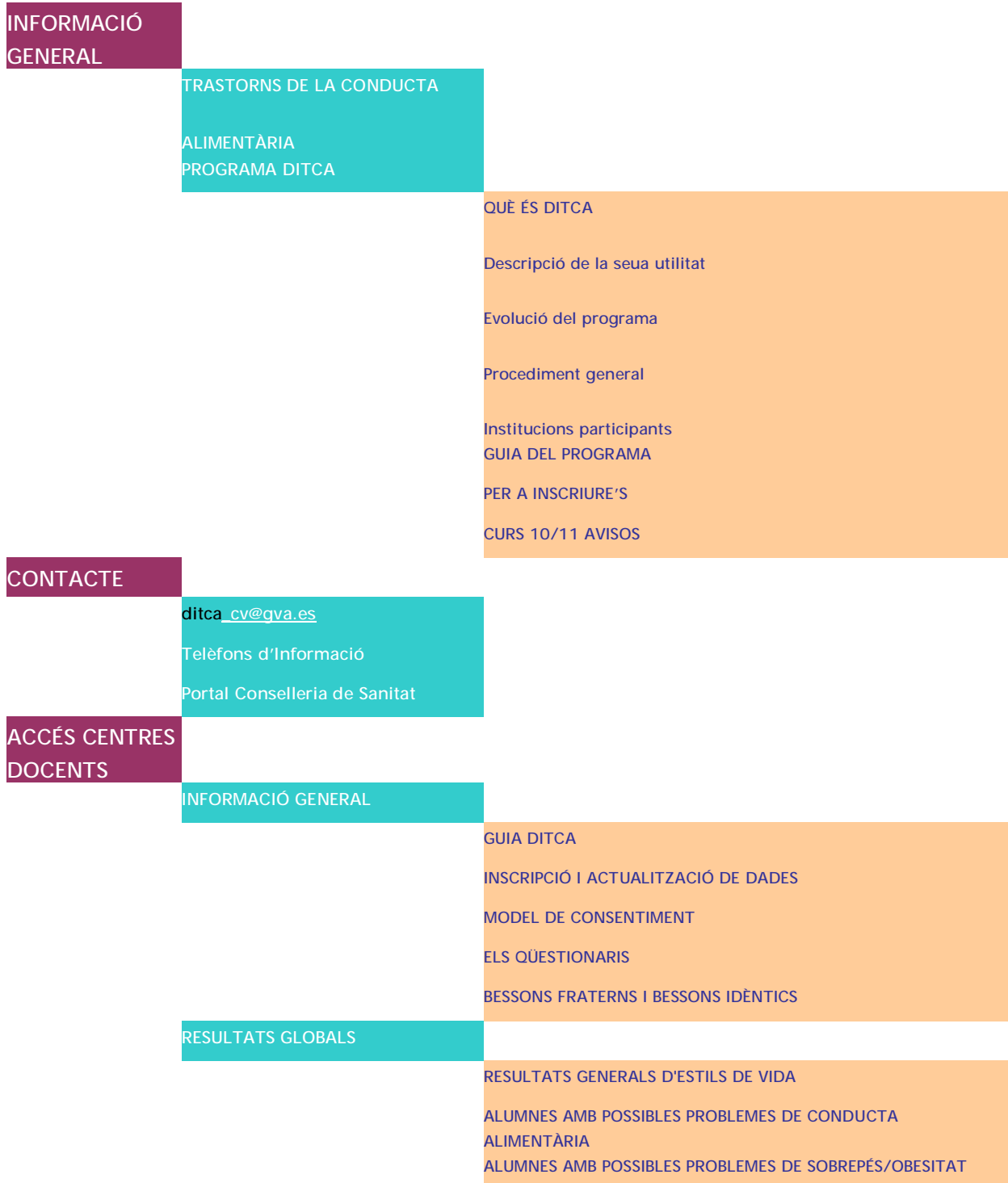
Via telefònica es pot accedir al centre de Salut Pública del departament en què es troba adscrit el centre docent, on hi ha una persona encarregada del programa.

CENTRES DE SALUT PÚBLICA COMUNITAT VALENCIANA

Dept.	Carrer i CP	Localitat	Telèfon
01	Peníscola, 21 12580	Benicarló	964 474 311
02-03	del Mar, 12 12003	Castelló	964 358 322
4-5-6-7	Sant Vicent, 83 46007	València	963 184 870
23	Ceramista Alfons Blat, 6 46940	Manises	961 542 584
08	Pl. Escuelas Pías, 1 46300	Utiel	962 172 111
09	Xirivella, 23 - 2n 46900	Torrent	961 974 849
10-11	de la Pau, s/n 46600	Alzira	962 457 438
12	Duc Carles de Borja, 9 46700	Gandia	962 965 202
13	Jaume I, s/n 03700	Dénia	965 786 651 ext. 27
14	Pl. de la Seu, 11 46800	Xàtiva	962 274 351
15	C/ Albereda, 41 03800	Alcoi	965 523 312
16	Veneçuela, s/n 03500	Benidorm	966 870 586
17-19	Pl. d'Espanya, 6 03010	Alacant	966 478 562
18	Magallanes, 16 03600	Elda	965 387 212
20	Antonio Mora Fdez, s/n 03201	Elx	966 679 630
21-22	Cardenal Desprades, 7 03300	Orihuela	965 300 670

ANNEX I

ESQUEMA WEB PROGRAMA DITCA 2009/2010

RESULTATS INDIVIDUALS

CONSULTA DE RESULTATS INDIVIDUALS PER ALUMNES

SELECCIÓ RÀPIDA D'ALUMNES QUE HAN DE SER ENTREVISTATS

MÒDUL DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA

MÒDULS EXTRA

CURS PER A ORIENTADORS

ACCÉS CENTRES DE SALUT PÚBLICA	
INFORMACIÓ GENERAL	VEURE/MODIFICAR DADES DEL CSP
RESULTATS GLOBAIS	CONSULTAR DADES/INFORMES DELS CENTRES ENTREVISTES DELS CENTRES DOCENTS PARTICIPANTS ESTADÍSTIQUES GENERALS
MÒDUL DE PREVENCIÓ PRIMÀRIA	CENTRES DONATS D'ALTA DOCENTS DONATS D'ALTA
MÒDULS EXTRA-CURS PER A ORIENTADORS	CENTRES DONATS D'ALTA ORIENTADORS DONATS D'ALTA

---

[1] L'absència d'esta autorització s'entén com a resposta positiva.